

חלקי בעמלי

פרשת בהר / יא' אייר תשפ"ב / 12.05.2022

דבר העורך

אחת לתקופה, מזמן אותי מייסד 'חלקי בעמלי', הרה"ג ברוך צבי גרינבוים שליט"א, לסיפור מוחות. זימון כזה הגיע גם השבוע, בבהילות.

אצל הרב גרינבוים, השאלה הראשונה (לאחר דרישת השלום בחביבות כמנהגו) קבועה: "מה אנחנו יכולים לעשות טוב יותר? איפה אנחנו יכולים להשתפר?"

לא אלאה אתכם ברעיונותיי, מה גם שאתם עשויים בלאו הכי להיחשף אליהם בהמשך. כן אציק לכם בהצגתה של אותה שאלה: "מה אנחנו יכולים לעשות טוב יותר? ואיפה אנחנו יכולים להשתפר?"

בסופו של יום, הגיליון לא מיועד לכותביו (אולי קצת...) אלא לקוראיו. אתם, קהל היעד, אלו שאמורים להפיק ממנו את מירב התועלת, ואתם גם אלו שיכולים להצביע על מה שחסר לכם, מה שיכול לתרום לכם ומה שלדעתכם יגוון ויעורר עניין ציבורי נוסף.

אתם יותר ממוזמנים ליצור עמנו קשר במייל ולפרט את תשובתכם. אנחנו מבטיחים להתייחס אליה בכובד הראש הראוי, וליישם, במידת האפשר.

שלכם

אבי גרינצייג

הרה"ג ברוך צבי גרינבוים שליט"א
ראש ישיבת דרך ה'

יהי חלקי עמהם

שבת שלום לך אדמה

מצווים לקיים בה מצוות יותר ממקומות אחרים בעולם. ארץ ישראל היא מציאות חיה ופעילה של קדושה, מקור של 'אנרגיה' רוחנית שעוזרת ליהודי להתחבר אל ה' דווקא כשהוא נמצא בארץ. "כל הגר בחוץ לארץ כמי שאין לו אלוה", הסיבה לכך היא שחסר לו בחיבור אל קדושת ה', כי בארץ ישראל, הארץ עצמה מאפשרת חיבור גדול יותר לה'.

לכן, בגלל היותה של הארץ מציאות רוחנית ממשית שיש בה קדושה פלאית, למרות היותה מבחינה חיצונית רק פיסת קרקע, לכן היא 'נטמאת' ונאטמת כשעוברים עליה עבירות, והיא 'כועסת' ומקיא את מי שלא מתייחס אליה כראוי.

אנו מבינים איפוא ששנת שמיטה אינה רק מצווה על ה'גברא' היהודי שלא יעבוד בשדהו, אלא היא שנה ש'החפצא' של הקרקע עצמה משתנה, שנה שבה "שבתה הארץ שבת לה" - כלומר שבשנה זו השפעת הקדושה שיש בארץ עצמה - גדולה וכבירה יותר מכל שנה אחרת מששת השנים. בכל ששת השנים יכול יהודי להתחבר אל קדושת הארץ תוך כדי עבודת האדמה ושמירה על המצוות התלויות בארץ, אך בשנת השמיטה הארץ מתקדשת ברמה גבוהה יותר, עד כדי כך שכל עבודה בארץ וכל התערבות אנושית אסורה בפעילותה של הארץ, 'מפריעה' לאלוקי הארץ להשפיע טוב על עולמו דרך רגבי הקודש של ארץ ישראל.

האומנם גם אנו מרגישים את קדושת הארץ? האם כשאנו יוצאים או שבים מנסיעה לחו"ל אנו מרגישים בארץ ישראל או בחו"ל משהו שונה? האם אנו מצליחים 'לשאוב' ממצויאותנו על הארץ חיבור רוחני? האם אנו יכולים להבין את אלו שנשקו את אדמת הארץ בפעם הראשונה שדרכה בה כף רגלם?

שנת השמיטה שאנו נמצאים בעיצומה, היא הזדמנות עבור כל אחד מאתנו, יושבי הארץ הזו, לרענן את הידיעה ובעיקר את הרגש שלנו, לחיבור הפנימי הרוחני הממשי (!) שיש לנו עם רגבי הקודש של ארץ הקודש.

כחלק מפעולותיו של רבנו החזון איש זצ"ל, נסע גאון התורה למקומות מרוחקים בארץ כדי לחזק את ידי החקלאים, גיבורי הכת, שומרי שביעית. בשנת תש"ה נסע החזון איש לקיבוץ 'חפץ חיים', שם התגוררו מספר חקלאים שהקפידו על מצוות שמיטה, והוא ראה צורך לחזק את רוחם. לנסיעה זו הצטרף גם מרן הרב מפוניבז' זצ"ל.

כאשר עמדו שני גדולי ישראל מול השדות המושבתים מעבודת האדמה, רחב ליבם משמחת המצווה. החזון איש הביט על העץ ואמר בהתרגשות: "הא! א גוטען שבת בויעעאלע!" ("שבת שלום לך עץ!"), ואילו הרב מפוניבז' גחן על הקרקע ונשקה בחום ואהבה ואיחל לה: "הא! א גוטען שבת אראד!" ("שבת שלום לך אדמה").

"כי תבואו אל הארץ ושבתה הארץ שבת לה" פשוטו של מקרא מלמדנו שהארץ עצמה שובתה. ולכאורה קשה: האומנם הארץ שובתה? והרי המצווה מוטלת על האדם לשבות בשמיטה ולא על הארץ, וכלשון הפסוק בפרשת משפטים: "שש שנים תזרע שדך... והשביעית תשמטנה ונטשתה" כלומר שהמצווה היא על האדם?

לפני שלושה שבועות לימדה אותנו התורה בסוף פרשת 'אחרי' את העובדה שארץ ישראל מקיאה עוברי עבירה שמטמאים אותה: "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם". האמנם ארץ ישראל עצמה יכולה להקיא או לקבל טומאה, הרי הארץ היא לכאורה רק שטח מסוים של רגבי אדמה שאלוקים ציווה לשמור בה יותר על אורחות חיים מתוקנים, והוא מעניש את אלו שאינם שומרים שם את התורה. כיצד איפוא אומרת התורה שהארץ היא זו שמקיאה את עוברי העבירה?

למדנו מכאן ומעוד מקומות רבים בתורה, שהקב"ה, הנקרא בספר בראשית 'אלוקי הארץ', אכן קידש את ארץ ישראל ואת רגבי אדמתה בקדושתו, והשרה את שכנתו בארץ. ארץ ישראל אינה רק פיסת אדמה שיהודים

פרשות בהר

יציאה	כניסה	
20:07	18:48	ירושלים
20:10	19:10	בני ברק
20:11	19:00	חיפה
20:08	19:08	באר שבע

לשמוע את הגמרא

הרה"ג יעקב בוצ'קובסקי | עמוד 4

מדור חדש!

מתכוני זוגיות

אביאל נריה

הבעיה של ריבית

רו"ח דב וינברג | עמוד 3

בחביבותא תליין

הרב דן טיומקין | עמוד 7

או חברותא או...

הרב חגי ולוסקי | עמוד 2

מגילת המנהיגות

הרב משה שמעון אופן | עמוד 6

הלכות פירות שביעית

בתקופה זו של השנה מתחילים להגיע לשווקים פירות הקדושים בקדושת שביעית, ואנו מביאים כאן לקט הלכות הנוהגות בפירות אלו לתועלת הקוראים הנוהגים כמנהג ירושלים ואינם נוהגים קדושת שביעית בגידולי נוכרי, ושלא הורגלו עדיין בהלכות הנוגעות לשמירת קדושת פירות שביעית. [אלו הנוהגים כמנהג החזון איש, ונוהגים קדושה בירקות שגדלו אצל נוכרי (בחודשים האחרונים רוב התוצרת בחנויות היא כזו) כבר הורגלו בהלכות אלו, ולהם נוגעים הדברים שנכתבו בתשובות הבאות ביחס לירקות ולא רק ביחס לפירות].

שאלה: מה הן ההשלכות המעשיות של קדושת שביעית שיש בפירות או בירקות שגדלו בשמיטה?

תשובה: יש כמה הלכות הנובעות מקדושה זו. נציין כאן בקצרה את ההלכות האלו [שחלקם הוזכרו בעלון מספר 138] ובשאלות הבאות נרחיב בפן המעשי של חלק מההלכות האלו. בתשובה האחרונה נבאר בקצרה את המעריך של 'אוצר בית דין' ואיך מעריך זה מסתדר עם ההלכות הנוגעות בפירות אלו. א. אסור להשחית או לקלקל את הפירות הקדושים. ב. אסור לסחור באופן רגיל בפירות אלו. ג. כסף שרוכשים בו פירות שביעית נהפך להיות קדוש בעצמו. ד. אסור לאדם לקטוף לעצמו כמות גדולה של פירות הקדושים בקדושת שביעית. ה. ישנה חובת 'ביעור' על פירות קדושים, דהיינו, כל פרי שהסתיים גידולו ואין ממין זה יותר בשדה, צריך כל אחד להוציא ולהפקיר את הפירות ממין זה שיש לו בביתו. פירות קדושים שלא הופקרו בזמן, נאסרים באכילה.

שאלה: אכלתי פירות של שמיטה. מה עלי לעשות עם ליבת התפוח או עם קליפת הבננה שנשארו?

תשובה: פירות הקדושים בקדושת שביעית אסור לנהוג בהם בזיון ואסור לקלקלם, ולכן כל עוד הם ראויים לאכילה אסור להשליך אותם לפח האשפה. לצורך שיירי המאכל הקדושים מייחדים פח מיוחד, ובתוכו משליכים את שיירי המאכל הקדושים עד שהם מרקיבים באופן שאינם ראויים למאכל, ואחר כך אפשר להשליכם כרגיל.

שאלה: באיזה חלקים מחלקי הפרי צריך לנהוג קדושת שביעית? האם גם את הקליפות והגרעינים צריכים לשים בכח השמיטה?

תשובה: כל חלק מהפרי שראוי לאכילה קדוש בקדושת שביעית, ולכן יש לנהוג קדושה בקליפות של תפוחים וכדומה. קליפות שאינן ראויות למאכל, כגון קליפות של תפוז, אפשר להשליך כרגיל, אולם אם בקליפות אלו נדבקו חלקים מהפרי הראויים למאכל, יש לנהוג בהן קדושה. גם הנוזלים במרק ירקות קדושים בקדושת שביעית, משום שטעם המים הושבח מירקות אלו, אולם מי בישול שאין הדרך לאכלן [כגון מי בישול תפוחי אדמה] אינם קדושים, ומותר לשפוך אותם משום שאין זה נחשב שטעם המים הושבח מהם.

שאלה: עד כמה צריך להיזהר בקדושתם של שיירי מאכל הקדושים בקדושת שביעית? האם זה כולל גם לא להדיח כלים שיש עליהם שיירי מזון מפירות שביעית? או אם למשל ריסקתי תפוחים קדושים בפומפיה, האם אני צריך לעמול ולנקר את כל השיירים מהחורים? האם מותר לי לתת לתינוק בננה שקדושה בקדושת שביעית, הגם שהוא לא אוכל את כולה?

תשובה: גם כאן הכלל הקובע הוא מה נחשב ל'בזבז' בעיני האנשים באופן כללי. מכיוון שמעט שיירי מאכל או חלקים שנשארו בפומפיה לא נחשבים בדרך כלל להשחתת החלקים האלו, אין צורך לדקדק ולגרוף את השיירים מהצלחת לפני הדחת הכלים וכדומה, ובאופן של פומפיה יש להוציא ממנה את החלקים שבפירות רגילים גם רגילים להוציא, ואת השאר אפשר להדיח.

מרצה ומחבר הספרים 'תורתך שאלתי', 'כי ישאלך' ו'מה שאלתך'

השבוע אמר לי החברותא שלי: היום אנו מציינים אירוע היסטורי. התחלתי להעביר בראשי את האירועים של השבוע, יארצייטים, ימי הולדת וזיכרון, ולא עלה במוחי אירוע היסטורי מיוחד. שאלתי אותו מה כוונתו, ולא יזה אירוע היסטורי הוא מכוון. ענה לי החברותא: השבוע סיימנו מחצית ממסכת יבמות. במילים אחרות, חצי ממסכת יבמות בידינו!!!

באותו רגע חשבתי לעצמי שני דברים: א. לגופם של דברים, אודות משמעות סיום מחצית ממסכת יבמות. מסכת שעוסקת בענייני צרות, וצרות של צרות (במובן הצר ויש שיאמרו ה"רחב" של המילה...) והסתעפויות משפחתיות רבות. הזדמנות טובה לעודד את מי שממשיך ומתמיד במסגרת המפעל האדיר "דף יומי", גם לאחר ה"חגיגה" של סדר מועד... בדגש על המפנים זמן ללימוד לאחר יום עבודה עמוס ומפרך. להם ולשכמותם אני אומר: ראו, חצי מסכת כבר בידינו, אנו בחצי הדרך לכיבוש הפסגה.

ב. מעבר לדברים עצמם, חשבתי על מעלותיה ויתרונותיה של החברותא, שכן ההארה / הערה שאמר החברותא שלי אינה תגלית מיוחדת או נדירה, אלא חשיפת מציאות שלא שמתי אליה לב. וזה יתרונה של החברותא, שבן הזוג מאיר את עיני רעהו באמצעות הארות, כמו גם מעורר באמצעות הערות.

ראה לנכון ארגון 'חלקי בקהילתי' לצאת בימים אלו לרגל ימי ספירת העומר וההכנות לחג מתן תורה ביזמה ברוכה של חיבור בוגרי הישיבות ללימוד, איש איש בדרך בה הוא חפץ, כשאחת מהן היא דרך הלימוד בחברותא. וכבר עמדו חז"ל על מעלת הלימוד בחברותא באמרם: "הסכת - עשו כתות כתות ועסקו בתורה, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה" (ברכות סג ע"ב).

מהי 'חבורה'? מיעוטה של חבורה - שנים, שיושבים ולומדים. מקורה של המילה 'חברותא' בשפה הארמית ופירושה 'חברות', שמעידה על הפריה הדדית של איש לרעהו תוך כדי לימוד. ללמידה באמצעות חברותא ערך רב הן לימודי והן ערך קוגניטיבי, שנוצר בעיקר באמצעות משא ומתן בין שני הלומדים.

הבה נתבונן בדברי המהר"ל (נתיבות עולם, נתיב התורה פרק ו) שכותב: "וזה שיהיה קנין התורה בחבורה, שעל ידי חבורה קונה השכל הנבדל, ואין דומה אל החכמה שהוא מתחכם מעצמו... רק השכל שהוא נקנה בחבורה השכל הזה נבדל לגמרי מן הגוף".

שנים היושבים ולומדים תורה יכולים להגיע בלימודם ל'שכל הנבדל', הישג כביר שהיחיד אינו יכול להשיגו. מה עושה את ההבדל בין לימוד תורה של יחיד לבין לימוד תורה בשנים? המבדיל ביניהם הוא הדיבור, שמסייע להוציא את המחשבה מהכח אל הפועל, ולהביאה לידי ביטוי.

זכורני, לפני כמה שנים ארגנתי סיור להכרת 'עולמה של תורה' עבור הקורס היוקרתי ביותר במערכת הביטחון, לקצינים בכירים (ברמת תת אלוף / תת ניצב) מכל זרועות הביטחון צה"ל, משטרה, שב"כ והמוסד. הבאתי אותם לישיבת חברון המעטירה, לאחר סיור בבית המדרש ולימוד קצר בחברותות, לצורך "טעימה קלה", נערכה שיחת סיכום עם ראש הישיבה, ובה הביעו המשתתפים תמיהה ופליאה על שיטת הלימוד, ויותר מכך, על העובדה שבמהלך הסדר נוכחים בבית המדרש לכל היותר חמישה "אנשי צוות" - ר"מים/משיבים, ומאות התלמידים קונים את מרבית לימודם באמצעות החברותות, ב"הפריה הדדית".

אכן זה כוחנו, זו גדולתנו. זר לא יבין זאת. נסיים בהסברו של רש"י למשנה באבות (פ"ו מ"ו) העוסקת במ"ח קנייני תורה. אחד מארבעים ושמונה הקניינים שבהם נקנית התורה, הוא 'עריכת שפתים'. מבאר רש"י: "שאינו מגמגם בדברי תורה, אלא חותכן בלשון ומוציאן בפה, דאין דברי תורה מתקמין אלא בהוצאת הפה".

הזדמנות טובה להתחבר לחברותא, שכן אמרו חז"ל כמסקנה מסיפורו המפורסם של חוני המעגל: "אמר רבא: היינו דאמרי אינשי: או חברותא או מיתותא" (תענית כג ע"א).

מ"ל: חלקי בעמלי - יזמות קהילתית תורנית.

מייסד: הרה"ג ברוך צבי גרינבוים עורך: אבי גרינצייג

כותבים קבועים: הרב יעקב בוצ'קובסקי, דוב וינברג, הרב אפרים קרלינסקי, הרב דן טיומקין, אבי רבינא הרב משה שמעון אופן, הרב ברוך לב. עיצוב: גימיק פרסום www.gimmick-m.co.il

חלקי בעמלי: רחוב קהתי 14 ירושלים

טל: 02-6522592 מייל: helki.baamali@gmail.com

האם ישנה שאיפה אחת משותפת לרוב האנשים החיים בעולם? אם נעצור לרגע אדם במנהטן שבאמריקה ונשאל אותו: מה החלום שהיית רוצה להגשים? במקביל נעצור אדם בפריז שבצרפת ונשאל את אותה שאלה, כך גם אדם אי שם במדינות הנחשלות, ברוב המקרים התשובה תהיה שווה: 'אני חולם להיות עשיר'. או לפחות: 'שלא יהיו לי דאגות כספיות'.

שאיפה זו טבועה בדמו של כל אחד מהסיבה הפשוטה, כי רוב האנשים רואים בכסף את המשענת הבטוחה ביותר בחיים. את הדבר שנותן לאדם חוסן. לא רק כלכלי, אלא גם חוסן נפשי, משפחתי, רפואי וכדומה. כי הרי עם כסף אפשר לקנות כמעט הכל. הוא נותן לכאורה בטחון ורוגע בכל תחומי החיים.

גם אדם חולה, שרפואתו אינה תלויה בידי הכסף, סבור שעם הכסף יוכל להשיג רופאים מומחים וטובים יותר, ולקנות לעצמו טיפולים יקרים ומשמעותיים יותר. ובוודאי כשמדובר בחיים נוחים. וכן, מי מאתנו אינו מהרהר לעצמו: כיצד אצליח להשיא את כל ילדיי, כשאין לי כמעט כסף?!

בפרשת השבוע למדים אנו על איסור ריבית. התורה אוסרת לאדם להלוות כסף בכדי לקבל חזרה את סכום ההלוואה בתוספת סכום נוסף כריבית. וזה לשון התורה: "אל תיקח מאתו נשך ותרביית... אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים".

לכאורה, אין דבר מובן יותר מלקיחת תשלום ריבית על הלוואה. כך מקובל בפשטות בכל העולם. עצם הכסף שווה כסף אחר. על ידי שיש לאדם אלף שקלים, הוא יכול לקנות בו סחורה ולמוכרה באלף מאתיים שקלים. מאותם אלף מאתיים שקלים הוא יקנה שוב סחורה וימכור אותה הפעם באלף ארבע מאות שקלים, וכן הלאה. ככל שיש לאדם יותר כסף, כך הוא משקיע את כספו בעסקים מניבים ורווחיים יותר וכך הונו הולך וגדל. כל הבנקים ברחבי תבל מוכנים לשלם ריבית על הפקדה כספית של הלוקח, משום שהם משקיעים את כספו ומרוויחים עליה עוד ועוד כסף. אם כך, מדוע בשונה מרווחים על עסקים אחרים, אסרה התורה לקחת תשלום על הלוואה ליהודי אחר?

כותב בעל ה"כלי יקר" (ויקרא כה,ב) דברים נפלאים. מפני שלקיחת הריבית מסירה מעל האדם את מידת הביטחון. כי אדם שצריך לדאוג מדי יום על לחם ומחיה, מקבל תזכורת קבועה לבקש ולייחל לבורא עולם שישלח לו את פרנסתו. וגם כאשר אדם התעשר, הוא יודע שעדיין הוא צריך רחמים מרובים בכדי שלא להפסיד, ולהיפך - 'מרבה נכסים מרבה דאגה'. וכך נשאר האדם מחובר כל הזמן לבורא עולם.

אך אדם הלוקח את כספו ומלווה אותו בריבית, אינו צריך לעבוד ולטרוח כלל. הוא יושב בניחותא בביתו רגל על רגל, שולף את הכסף מהכספת, מחתים את הלווה על שטר, עליו חותמים עדים וגם ערבים, והכסף שלו עובד, מניב לו עוד כסף.

אדם כזה מפתח עם הזמן תלות ובטחון בכספו ורכושו. הוא לא צריך לטרוח ולהזיע. הכל בא לו בקלות, עד שהכסף הופך אצלו לאיליל כל יכול. במצב כזה אדם עלול מהר מאד לשקוע באשליות שווא ולשכוח שיש בורא לעולם המנהיג ומכוון, זן ומפרנס את הכל. אנו נעשה את ההשתדלות הדרושה לנו, אך בד בבד, כל הזמן, נישא את עינינו לשמים. מתוך הבנה ואמונה כי רק שם יפלו ההחלטות הקובעות.

הרה"ג אפרים קרלינסקי, מורה הוראה

מאותה סיבה מותר גם לתת פירות קדושים לתינוק, הגם שתוך כדי אכילתו הוא משליך קצת [או יותר...] לאיבוד, משום שזו הדרך הרגילה להשתמש בפירות.

שאלה: איזה שימוש מותר לעשות בפירות שמיטה? האם מותר לסחוט פירות קדושים, או שמכיוון שעל ידי כך יש פסולת שלא תאכל נחשב הדבר ל'בזבז' פירות שמיטה?

תשובה:

הכלל הקובע בנידון זה של סוגי השימוש המותרים והאסורים בפירות שביעית, הוא האם אופן שימוש זה הוא שימוש נורמלי שהרכבה בני אדם רגילים לעשות בפירות, ובאם הוא שימוש לא רגיל אסור לעשות אותו בפירות שמיטה. ולכן מותר לטגן בשמן של שביעית [את שיירי השמן צריכים לשים בפח השמיטה]. אולם פירות וירקות שהדרך לאכול אותם חיים, אסור לבשל או לאפות אותם משום שנחשב כקלקול, ולכן אין לבשל ענבים במרק פירות משום שאין דרך לבשל ענבים.

סחיטת תפוזים למיץ מותרת, משום שזהו שימוש רגיל בתפוזים, ואנשים לא רואים זאת כבזבז והשחתת התפוזים, ויש לשמור על קדושת שאריות התפוזים מסחיטת המיץ.

שאלה: מהו 'ביעור פירות שמיטה' ומתי נוהגת הלכה זו?

תשובה: כל הפירות הקדושים בקדושת שביעית שנמצאים בבעלותו של אדם, צריך הוא להפקירם בזמן שמין זה נגמר במטעים ובשדות [בלשון חז"ל 'כלה לחיה מן השדה']. אחרי שמפקירים את הפירות בפני שלושה אנשים, אפשר לקחת אותם בחזרה הביתה. זמן הביעור משתנה כמוכן בין סוגי הפירות [בדרך כלל הפירות הראשונים שמגיע זמן הביעור שלהם הם השסק והמשמש], ומדי פעם מופיעים עדכונים על הזמן הנוגע לכל מין, מתי הוא כלה מהשדה.

פירות קדושים שהיו בבעלות פרטית ולא הופקרו בשעת הביעור, נאסרים באכילה. דבר זה נוגע ביותר לאותם הנוהגים קדושה בירקות של 'יבול נכרי', שצריכים לשים לב לשימורי מלפפונים המופיעים בשנת השמיטה ולאחריה שהינם בהכשר 'בד"ץ' העדה החרדית [שסוברים שאין קדושה בפירות נכרי], שאם כתוב על האריזה 'ג.נ.' אפשר שהם אסורים באכילה, משום שבעלי המפעל לא הפקירו את הירקות האלו בשעת הביעור.

שאלה: איך עובד המערך של 'אוצר בית דין' ואיזה נושאים בנוגע לפירות שמיטה זה בא לפתור?

תשובה: 'אוצר בית דין' נועד לתועלת החקלאים ולתועלת צרכני הפירות. הגם שפירות השמיטה הינם הפקר, המציאות היא שלרוב צרכני הפירות דרי הערים הגדולות אין אפשרות לקחת מהפירות האלו שנמצאים בפרדסים רחוקים, ודבר זה יגרום לכך שהפירות כולם ירקיבו על העצים משום שלחקלאי אסור לקטוף ולשווק את הפירות האלו. זאת ועוד, במצב זה לחקלאי לא שווה להשקיע כסף ומאמץ בשימור העצים שלו [גם במלאכות המותרות בשמיטה], וכך נוצר מצב שכולם מפסידים.

לצורך זה מגיעים בית הדין, ולוקחים אחריות על הפרדס לתועלת כולם באופן שהם שוכרים פועלים לעשיית המלאכות המותרות בשדה, ולצורך קטיפת הפירות ושינועם למוקדי חלוקה לתועלת הציבור הרחב, כאשר הם גובים מכל האנשים שלוקחים מהפירות דמי השתתפות בהוצאות אלו, ולכן אין איסור סחורה בתשלום זה, משום שהתשלום אינו על הפירות עצמם אלא על ההוצאות של בית הדין, ולכן גם הכסף שמשולם בתחנות חלוקה אלו לא נתפס בקדושת שביעית, משום שהכסף לא ניתן עבור הפירות. ה'חזון איש' הכריע שבתחנות החלוקה מותר לשקול את הפירות [הגם שבדרך כלל אסור לשקול פירות שביעית בזמן מכירתם], משום ששקילה זו נועדה לקבוע את סכום ההשתתפות בהוצאות שוודאי צריך להתאים לכמות הפירות הנלקחים.

מכיוון שבית הדין לא זוכה בפירות לעצמו [בשונה מאדם פרטי שכאשר הוא קוטף את הפירות, הוא זוכה בהם] והם נשארים הפקר לכל אורך הדרך, אין את האיסור של קטיפת פירות יותר מהכמות המותרת, ובהגיע שעת הביעור אין צורך להוציא את הפירות מהמחסנים ולהפקירם משום שהם כבר הפקר.

הרב עונה לשאלות בהלכה במייל

gmail.com@0583279418

מתחברים!

בעוד כמה שבועות יחול חג השבועות, בו ניתנת לנו התורה מחדש.

זה הזמן שלך להתחדש בתורה!

אם תמיד רצית להתחיל מחדש ולהצטרף לשיעור תורה מעניין בסגנון שלך, או למצוא חברותא מתאימה בראש שלך, או אפילו להצטרף לקהילת חברים תורנית שתרגיש בה בבית, חיפשת ולא מצאת? אנחנו נעזור לך למצוא אותם!

תתחדש!

יזמי 'חלקי בקהילתי' ברחבי הארץ

- איציק קליין, חיפה
- דניאל פוקסברומר, רמה ג - בית שמש
- יאיר פרוש, אלעד
- יוחנן מהרשק, רמה ד - בית שמש
- משה שחור, הר נוף - ירושלים
- שמואל רוטנברג, רמת שרת - ירושלים
- יוסף גליק, רמה ג - בית שמש
- יצחק גנוט, מערב בני ברק
- צביקה גרילק, אחיסמך - לוד
- עמוס יוסיפוב, הר שמואל
- יוסף גוטקביץ, נתיבות
- גדליהו דבינסקי, בית וגן - ירושלים
- יוסי ויסמן, נוה יעקב - ירושלים
- אביעזר שטיין, טלז סטון
- מאיר כהן, פתח תקווה
- בנצי נוישטט, גבעת זאב החדשה
- אליעזר לבל, מודיעין עילית
- בועז גוטל, נתניה
- חיים צימרמן, טבריה
- יהודה צילק, אחיסמך - לוד
- אבי גרינבאום, גבעת מרדכי - ירושלים
- דובי וינברג, קרית הרצוג - בני ברק
- יוסף גלר, קרית אתא
- מאיר אייזנשטט, גבעה צרפתית - ירושלים
- שמשון וינברג, קרית יובל - ירושלים
- אהרן בר חיים, רמת גבעת זאב
- אלימלך מדווד, עפולה

לשמוע את הגמרא

הרה"ג יעקב בוצ'קובסקי / מחבר ספר תורתו ואומנותו

פירושה - קבלה, הבנה. לקלוט מה רוצים להגיד לך, לא רק לשמוע וללכת הלאה. כשאנחנו יושבים מול גמרא אנחנו אמורים לשמוע אותה, להבין מה כביכול עבר לה בראש כשהיא אמרה את המשפט הזה, מה היא באה להביע. לא רק מה כתוב כאן, אלא מה עומד מאחורי מה שכתוב כאן.

דוגמה מעשית: כולנו מכירים את שלושת המילים "ארבעה אבות נזיקין". ככה מתחילים את בבא קמא. בדרך כלל מסתפקים בשמיעת המשפט הזה ברמה הטכנית: "יש ארבע אבות לנזיקין". אוקיי, שמעתי והבנתי, כי אני יודע עברית. אבל לא הבנתי מה אתה בעצם רוצה להגיד במשפט הזה. קוראים את זה וממשיכים הלאה, ומגיעים לגמרא, ואז מתחיל דיון ארוך אם תולדותיהם של האבות הללו כיוצא בהן או לא. הדיון הזה לא תופס את הראש כי כל הבסיס שלו לא מובן.

הבה נשנה את הגישה. עומד מולנו תנא, ומיד כשאנחנו נכנסים בשערי בבא קמא הוא מודיע לנו: "ארבעה אבות נזיקין". מה הוא רוצה לומר? מה כביכול "עבר לו בראש" כשהוא אמר לנו מה שאמר? ננסה לחשוב.

"ארבעה אבות נזיקין" - מה הכוונה? הכוונה שיש "אב" לנזיקין. יש הרבה אופנים של נזקים שמתרחשים בעולם: אנשים דורכים זה על זה ומזיקים לזולתם; בעלי חיים של אנשים חודרים לשטח לא להם ומשחיתים; אדם משאיר אש במקום ציבורי והיא מתפשטת ומזיקה; ועוד. המשנה מסווגת את הנזקים לסוגים נפרדים, ומודיעה לנו שכל הנזקים מתחלקים תחת ארבעה "אבות". הביטוי "אבות" בהקשר הזה מוכר לנו משפת היום יום - "אב טיפוס".

בגישה כזאת פתאום שמענו משפט הגיוני, ולא רק משפט הגיוני אלא משפט שפתוח לנו צוהר לעולם חדש, לקו חשיבה מעניין. לא מתחילים את בבא קמא עם דיני נזיקין, אלא קודם כל מסווגים את הנזיקין לפרשיות שונות.

באופן טבעי עכשיו מתעורר לנו ענין: מה הם ארבעה הסוגים של הנזקים? ולמה אין עוד סוגים? ומי המציא את הסוגים האלה? ומה, באמת אתה בא להגיד לי שהכל נכנס תחת הכותרות האלה? רגע, אני לא מאמין, אני אנסה לבדוק בעצמי!

במילה אחת: "לשמוע את הגמרא".

בשבוע שעבר פרסמתי בבמה זו מאמר שעסק בדרך לימוד הגמרא, כצד יש לקרוא אותה נכון ומה הגישה שצריכה להיות אליה. בשולי המאמר כתבתי שאפשר להשיג אצלי חוברת העוסקת בהרחבה בעניינים אלה.

התוצאה הייתה הצפה. זו המילה. התברר שגם בעיצומם של אירועים ביטחוניים קשים, השם ירחם, ולהבדיל - בעיצומה של טלטלה פוליטית משמעותית, ובשעה שכל המחירים עולים, ואלף ואחת בעיות מטרידות את העם היושב בציון - עדיין הנושא המרכזי הוא איך ללמוד תורה. מי כעמך ישראל!

ובכן, למעשה לא שלחתי את החוברת המדוברת, כי מאז שכתבתי אותה לפני כשנתיים, ועד עתה - התחדשו תוספות רבות והגדרות חדשות. לכן אכתוב בגוף המאמר, בשבועות הקרובים, את התוכנות היסודיות.

בשבוע שעבר נתנו את הכותרת "לדבר עם הגמרא". עם הגמרא צריך לדבר כמו שמדברים עם חבר. בתהליך של שיחה עם חבר ישנם שני חלקים - דיבור של מה שיש לי לומר, ושמיעה של מה שיש לי לומר.

"לשמוע" אין פירושו לשתוק בנימוס עד שהוא מסיים ואז לומר את דעתי. שמיעה אמיתית פירושה - הקשבה, האזנה. ניסיון להבין מה עובר לו בראש כשהוא אומר את המילים שהוא בוחר לומר.

המילים שלנו הן כלי ביטוי למחשבותינו. אין ערך במילים לכשעצמן, המילים הן בסך הכל כלי, כלי פלאי, להביע מחשבות שרצות בראש. כל מילה שאנחנו מוציאים מהפה היא כלי שמכיל מחשבות ורעיונות. כל מילה שאנחנו שומעים מהזולת, היא חרך הצצה לראשו ולליבו.

הרבה אנשים משוחחים בלי לשים לב לכך, שכל משפט שחברך משמיע, בעצם בא להביע מסר שעובר לו בראש. הם שומעים זה את זה ברמה הטכנית, כלומר: המילים הוצאת מהפה נכנסו לי לאוזניים, אני יכול לחזור על המשפט שאמרת. אבל שם זה נגמר.

כל עוד לא הבנת מה עובר לו בראש - בעצם לא שמעת אותו. אם אתה עונה לו בלי לחשוב, ובלי להבין מה עומד מאחורי המילים שלו - אתה מדבר בעצם עם עצמך. זו חוויה מאוד נחמדה לדבר עם עצמך, אבל זו לא שיחה.

תורה נקנית ב"שמיעת האוזן". שמיעת האוזן

לקבלת מאמרים העוסקים באקטואליה, בנושאים השקפתיים בוערים ובשאלות החיים, לחץ כאן

תורה מהשמיים

בתחילת מצוות השמיטה אומרת התורה "וידבר ה' אל משה בהר סיני", ושאלו חז"ל 'מה עניין שמיטה אצל הר סיני', והשיבו שלימדה תורה: כשם ששמיטה נאמרה בסיני, כך כל התורה ניתנה מסיני.

ואנו שואלים: מדוע דווקא מצוות שמיטה נבחרה ללמד את העובדה שכל התורה ניתנה בסיני?

אכן, דווקא מצוות שמיטה היא ראייה ניצחת לתורה מן השמיים, שהרי מי מלבד בורא עולם, שליט יחיד בעולמו, מי מלבדו יעז להבטיח לשומרי השמיטה את ההבטחה לדורות "וציוויתי את ברכתי לשלוש השנים"?

מצוות השמיטה המפורשת בתורה והברכות הפלאיות הניתנות לשומריה, היא זו שנותנת את האמון המלא שאלוקי העולם נותן התורה - חתם על כל התורה במעמד הר סיני וכל התורה כולה 'בת השמיים' היא.

ישנם וישנם...

חלקי בקהילתי
יזמות תורנית קהילתית

ישנם כאלו שכל היום מדברים וישנם כאלו שכל הלילה רוטנים...

ישנם כאלו שכבר התייאשו וישנם כאלו שכבר ברחו...

ישנם כאלו הבוכים וישנם כאלו הכועסים...

ישנם אלו המלאי טענות וישנם כאלו המלאים מעשיות...

אך ישנם אלו הקמים ועושים מעשה, כדי שלא יישאר אף אחד מאיתנו בקצה...

מוגש כחומר למחשבה על ידי יזמי ארגון 'חלקי בקהילתי' בכל רחבי הארץ

לפרטים: מרכז ק.ש.ר.
ר' מתי גינסברגר - ווטסאפ: 052-7600-80

קהילות היסטוריות

הרב נחום נחם

הסוחרים היהודים ותשובות הגאונים

נתיבי סחר במימי הים התיכון, באותם ימים. "אפילו ספינות הבאות מגליא לאספמיא אין מתברכות אלא בשביל ישראל" (מתוך הדף היומי השבוע)

היה זה לפני מעל אלף שנה, בתקופה הקרויה בפי עם ישראל כ'תקופת הגאונים'. באותם ימים, דרכי התחבורה בין ארצות מרוחקות, התבססו על שיירות סוחרים, אשר הובילו מארץ לארץ ומיבשת ליבשת סחורות וטובין. בעוד שלפני מספר שבועות, התמקדנו בקשרים שבין הרמב"ם לקהילת תימן המעטירה, כעת נתמקד בקשר שבין מרכזי הגאונים בבבל, לקהילות ישראל ברחבי הגולה.

רבות מהשיירות היו פותחות את מסען במזרח הרחוק, דרך בבל (היא עירק), א"י ומצרים, וממשיכות בדרכן לארצות צפון אפריקה ולאירופה. לא חסרו סוחרים יהודים זריזים, אשר השתתפו אף הם במסעות הארוכים - עתירי הסכנות, אך עם זאת, התגמול והתשואה הגבוהה היו מצדיקים את המאמץ והסיכון.

אחת מתחנות המסחר הראשיות שכנה בעיר בגדד שבבבל. עיר זו, נודעה בעושרה ובשגשוגה באותם ימים - ימי הח'ליפים המוסלמיים. הח'ליפים גילו יחס נוח ואוהד ליהודים, ואכן, במהלך הזמן העתיקו ישיבות בבל בראשות הגאונים את משכנן לתוככי בגדד.

ישיבות בבל, היוו תל תלפיות אליו פנו מרחבי העולם היהודי כולו, החל מפרס שבמזרח ועד ספרד ומרוקו שבמערב. הקהילות היהודיות, שהחלו מתפתחות לחופיו של הים התיכון, כפופות היו למרכז התורני שבבבל. הן הריצו את שאלותיהן אל הגאונים - הלא הם ראשי הישיבה, וקיבלו מהם אגרות תשובה. התחומים הקיפו פירושים לש"ס, ענייני הלכה, מנהג ועוד.

מנגד, שימשה התכתובת אף אמצעי לתמיכה כספית ע"י קהילות ישראל ברחבי העולם, בישיבות בבל ובמוסד הגאונות. תכתובת זו, היוותה את החמצן החי שנע חליפות בין ליבו של העם - המרכז הבבלי - לאיבריו, הקהילות השונות, הקרובות והמרוחקות.

העורקים בהם הזורם חמצן זה, היו אותם עורקי תחבורה ונתיבי סחר, אליהם התייחסנו בפתח דברינו. אותם סוחרים יהודים קדומים, היוו הגורם המקשר בין נדחי ישראל לחכמי וגדוליו. בדרכם, עברו בערים שונות, ואלו ששו על ההזדמנות להעתיק את מכתבי התשובות שהיו בידי הסוחרים, כדי לזכות בנתח מתורתם של הגאונים.

כך למשל, באלכסנדריה, שהיוותה צומת מסחרי חשוב בין המזרח התיכון והרחוק לבין אירופה וצפון אפריקה - התעכבו הסוחרים זמן רב, מה שזיכה את הקהילה בסך העתקות מרשים, מתורתם של הגאונים. רבים מאותם כתבי יד, שרדו כאלף שנה ב'גניזה הקהירית' המפורסמת, והינם תשתית להרבה מתשובות הגאונים שהתפרסמו במהלך הדורות האחרונים.

אותם סוחרים יהודים, אשר השתתפו בהובלת תבלינים וכותנה מארצות המזרח לאירופה - לצד הובלת משי, דגנים ומתכות בכיוון ההפוך - שותפים היו לזריקת החיים המיוחדת, שקיבל העם הגולה, המפוזר ומפורד. אלו הנתיבים בהם הגיע, למשל, סידורו הנודע של רב עמרם גאון, סידור שמשמש תשתית לסידור התפילה בן ימינו, מבבל שבסוף המזרח לברצלונה, ספרד, אשר בסוף מערב. כך הגיעה איגרתו של רב שרירא גאון, איגרת יסודית המפרטת את תולדות עריכת המשנה והגמרא, לצד קורותיהם של הגאונים והסבוראים, מבבל אל קהילת קירואן, באלג'יר של ימינו. זאת כמוכן, מלבד אלפי תשובות, שמהוות בסיס חשוב לפסיקה התורנית - מאז ועד היום.

חיי המסחר, לא רק ששלובים היו בחיי תורה, כי אם פעלו בתודעה של הפצת תורה וקיימומה, תמיכה בלומדיה ומלמדיה. כל זאת, בתקופת היאחזותן והתבססותן של קהילות ישראל בארצות גלותן.

נפשי בשאלתי

הרב משה שמעון אופן, מנחה ב'אחים לנפשי

מגילת המנהיגות היהודית

פרק א

מגילת רות פותחת במיקוד היסטורי עמום. 'ויהי בימי שפוט השופטים'. תקופת השופטים בעם-ישראל ארכה למעלה משלוש-מאות שנה. האמירה הפותחת כי העלילה התרחשה בימי שפוט השופטים, אינה תורמת לידיעה ההיסטורית של זמן התרחשות המאורעות המתוארים במגילה.

הגיוני, אם כן, לפנות לעזרת דרשת חז"ל: דור השופט את שופטיו. המגילה פותחת בתיאור מצב. מדובר על תקופה של אנרכיה. תקופה של סירוב לקבלת מרות, של התנגדות לקבלת הוראות ולהבנת הצורך במערכת חוקית עליונה. פעמיים בספר שופטים מתאר הנביא את בעיית התקופה במילים: 'בימים ההם אין מלך בישראל, איש הישר בעיניו יעשה'. אין מדובר באנשים רעים אשר החליטו לפעול רע בזדון וברשעות. כל אחד עשה את הישר, בעיניו. כל אחד קבע לעצמו מה ישר ומה עקום, כל יהודי שרטט לעצמו ולבני ביתו את מפת הדרכים כפי שנראתה היא בעיניו, וכך הלכו הוא ומשפחתו. לא הייתה מודעות חברתית, לאומית.

שורש הבעיה נעוצה, לדברי הנביא, בנתון לפיו 'בימים ההם אין מלך בישראל'. מלך, היה פותר את הבעיות. שלטון מלוכני אשר היה נבחר על פי הוראות תורת ישראל, ומכונן מערכת של חוק ומשפט כפי שמורה ההלכה היהודית, היה מצליח להוביל את העם לבניה ולצמיחה. עם שהיה מכיר בהיותו עם, ציבור היודע כי הוא מורכב מפרטים ורק חיי-הרמוניה ושילוב איכותיים יכולים להביא אותו אל פסגת ייעודו, יכול היה להגיע לבניין בית-המקדש ולהגשמת הרעיונות הגבוהים שהיהדות מביאה לעולם.

אך באותה התקופה, העם לא היה מוכן. לא הייתה בשלות ציבורית לשלטון מלוכני. על העם לעבור תהליך ארוך אשר יכיר לו את ייעודו, צרכיו ומהותו. רק לאחר מכן יכול יהיה להתאסף סביב שלטונו של מלך יחיד ולהתקרב את תכליתו וייעודו.

האדם שמלווה את התהליך הארוך שעובר העם, הוא הנביא שמואל. שלושה ספרים כתב בעצמו.

את ספר שמואל המתאר את קורות העם בזמנו, את ספר שופטים המקיף את תקופת שופטי ישראל, ואת מגילת רות. המכנה המשותף בין שלושת ספריו שבהם הוא מוליך את הלומד והקורא במסלול ארוך הפותח בשפל לאומי היסטורי, ומסתיים במוכנות ציבורית לשלטון מלוכה. מחיי אגוצנטריות ואנוכיות, למסוגלות לחיות כעם אחד, עם ה'.

מגילת רות מורכבת מתהליכים פנימיים שונים. היא עוסקת בשינויים שעובר העם כעם, ובשינויים אישיים שעוברים חלק מגיבורי המגילה. תוך היחשפות לקשיים שעוברים הדמויות הספציפיות, ותוך העמקה בתהליך העומק שעובר העם ומנהיגיו, לומד המתבונן כיצד צריכה להיבנות החברה המתקנת, אליבא דתורת ישראל.

במאמרנו אנו נתמקד באישה אחת. אישה שהתרגלה לחיות ברמה גבוהה, עזבה הכל מאחוריה בשל אידאולוגיה מנחה, הצטרפה לחברה אחרת שהפנתה לה עורף וסיימה כאמה של שושלת המלוכה היהודית, מלכות בית דוד. בואו נצא לדרך.

העם עובר אתחול. הימים, ימי פטירתו של המנהיג יהושע בן נון. העם עושה את צעדיו הראשונים בארץ המובטחת, הארץ נחלקה לשבטים, והמנהיג שליווה אותם לאורך כל הדרך, הולך לעולמו.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון עֶבֶד ה' בֶּן מָאָה וָעֶשְׂרִי שָׁנָיִם: וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִבּוֹל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת סָרַח אֲשֶׁר בְּהַר אֶפְרַיִם מִצְפּוֹן לְהַר גֵּעִשׁ: (יהושע כד, כט-ל). חכמינו זכרונם לברכה רואים במשפטים אלו חוסר שימת לב מצידו של העם, למותו של מנהיגם. אין כאן תיאור של בכי, אבל או מספד. קבורה, ותו לא. נתעצלו ישראל לעשות גמילות חסד ליהושע (ילקוט שמעוני, כד, לה). לא רוע לב, חלילה. עצלות. חוסר שימת לב.

מדוע?

באותה שעה נתחלקה ארץ ישראל. והייתה החלוקה חביבה עליהם יותר מדאי והיו ישראל עסוקים במלאכתן זה עוסק בשדהו וזה עוסק בכרמו וזה עוסק בביתו וזה עוסק בתחומו (שם). זה עתה באו לארץ, לאחר מסע נדודים ארוך. 'והייתה החלוקה חביבה עליהם - יותר מידי'. קו דק עובר בין חביבות רגילה שרוחש אדם לנכסיו ולרכושו, לבין חביבות-יתר. חביבות שמשכיחה ממנו את תפקידו ואת מטרתו. היו ישראל עסוקים, כל אחד בתחומו האישי, בחיים האישיים שלו. ללא אינטראקציה עם הסובבים, ללא השתייכות כלל-ישראלית.

מנהיג אחד לעם היה מבחינתם פסה. דבר שעבר עליו הכלח. מבנה לאומי גדול המאחד את העם כעם נדמה היה להם אנכרוניסטי, מיושן. יהושע שהלך לעולמו ביטא את סיומו של העידן הישן, עידן בו העם כפוף למרות של מאן-דהוא. החלה התקופה החדשה, דור שופט את שופטיו. איך מחויבות ציבורית, אין צורך להיות חלק ממהו גדול. איש הישר בעיני יעשה. כל אחד הולך בדרכו, חיה ותן לחיות.

העם מתרחק מייעודו, ויש צורך לזעזע אותו. לגרום לו לחשב מסלול מחדש.

אמר הקב"ה: בני סרבנין הן. לכלותן אי אפשר, להחזירן למצרים אי אפשר, להחליפם באומה אחרת איני יכול. אלא מה אעשה להם? הריני מייסרן ביסורים ומצרפן ברעבון בימי שפוט השופטים. הדא הוא דכתיב: ויהי בימי שפוט השופטים ויהי רעב בארץ (מדרש רבה, פתיחה למגילת רות).

העם צריך לעבור זעזוע. משהו שיהיה שווה-ערך כמעט לאיתחול, רי-סטארט. ויהי רעב בארץ. פתאום אנשים זקוקים זה לזה. פתאום אנשים צריכים לבקש טובות אחד מהשני. לפתע אנשים מגלים שיש מכנה משותף בינם לבין שכניהם, הם כולם שותפים לעם אחד גדול, עם ה'.

אך הבעיה הייתה עמוקה. היא התחילה כבר ביסודות העם, בגדוליו. אלימלך, מגדולי העם, קולט שאם הוא יישאר אנשים יפנו אליו לעזרה והוא מקבל החלטה, לעזוב. 'עשיר גדול היה ופרנס הדור, ויצא מארץ ישראל לחוץ לארץ מפני צרות העין, שהייתה עינו צרה בעניינים הבאים לדוחקו. לכך נענש' (רש"י, רות, א, א).

ולאן הוא הולך? למקום בו הוא יודעי שיש היסטוריה ארוכה של התעלמות מצרכי נזקקים. הוא זוכר את עם-ישראל הצמא והרעב שעובר בארץ מואב לפני לא הרבה שנים. הוא יודע שמאז הורחקו בני מואב מעם ישראל 'על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים (דברים, כג, ה)'. הוא יודע שהעם הוזהר שלא להיות שייך עם אנשים בעלי משנת חיים אגוצנטרית רעה כזו. אבל שם הוא מוצא חברים כלבבו, לשם הוא מבקש ללכת כאשר הוא רוצה להרגיש נוח עם התעלמות ממצוקות.

התיקון לכך יכול להגיע רק מגדולי אומה אחרים. רק אנשים בעלי כח ושררה שיכולים לאפשר לעצמם להתעלם מסבל הסובבים ומעדיפים במקום זה להתאמץ ולשאת בנטל הציבורי, מסוגלים לכוון את העם לקראת תיקון פנימי שלם.

אנן בחביבותא תליין

לקראת ל"ג בעומר הקרב ובא, זכינו בהזדמנות לדבר על הבשורה והחידוש שהביא איתו רבי שמעון בר יוחאי בכל הנוגע לחינוך ולליווי צעירים. הנתיבות שלום (ל"ג בעומר) כתב מאמר שלם על שינוי ההנהגה הרוחנית בשמים בין הקב"ה לעם ישראל, מהנהגת דין - להנהגת אהבה וחיבה.

הנתיבות שלום מביא מהזוהר הקדוש, שרשב"י הוא זה אשר המשיך וממנו נתפשטה מידת האהבה והחביבות בין הקב"ה לישראל, שכל ספר הזוהר מלא מהפלטת אותה אהבה שאוהבים ישראל לקב"ה, ושאוהב הקב"ה לישראל. וכמבואר שם בזוהר (ח"ב ה') שאילו היו יודעים ישראל גודל האהבה שאוהב אותם הקב"ה, היו שואגים כאריות ומרימים לבושם לרדוף אחריו, שהיו כמשתגעים מגודל האהבה, וכן כהנה עוד הרבה מאמרים וביטויים נשגבים על גודל האהבה של הקב"ה לישראל, אשר גודל אהבה זו, לא מצינו כל כך בתורת הנגלה, עד כי נגלה אור הזוהר הקדוש ותורת הנסתר.

[שורש השיטה הזאת מענין אהבת השם יתברך לישראל, היא מתורת רבי עקיבא, רבו של רשב"י, כמבואר במשנה (יומא פ"ה): 'אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים', שזה עיקר חידושו, המדרגה של אביכם שבשמים. פירוש, שהקב"ה נקרא 'אביהם של ישראל', והם נקראים בניו... וכן אנו מוצאים גם בתורתו של רבי מאיר תלמידו, שחידש ש'בין כך ובין כך קרויים בנים' (קידושין ל"ו), שכך גם נפסק להלכה, ושורש הכל הוא מן המדרגה המיוחדת של 'אביכם שבשמים', שזו הנהגת השם יתברך אלינו].

יום ההילולא של רבי שמעון, שבו התגלתה העוצמה של גישה זו, של החביבות והאהבה בין הקב"ה לישראל, הוא מעין קבלת התורה של תורת הסוד, כמבואר שם בנתיבות שלום, ולכן ראוי לנו לשמוח מאד ביום הזה וללכת בדרכיו, להרבות חביבות ואהבה, לא רק כשהבנים עושים רצונו ורצונו יתברך, אלא בין כך ובין כך, לא לשכוח שהם בנים ולהתנהג אליהם בהתאם, כרחמי אב על בנים, וזה עצמו יוביל וימשוך עוד הנהגה של רחמים כלפינו, וממילא נזכה במשהו לקרב עוד את הגאולה שתלויה בחביבות בה אנו נוהגים זה עם זה.

עד כאן דברי הנתיבות שלום שמאירים באור חדש את קדושת היום, ואת הגישה שלנו לילדינו!

מעניין, שהיישום של גישה זו הצילה את נכדו של רשב"י, כפי שמובא בגמרא (בבא מציעא דף פ"ה), שנכדו של רשב"י יצא לתרבות רעה (כמבואר שם בגמרא), אבל במקום להוכיח אותו ולדחות אותו מהקהילה, גישת הרבנים הייתה הפוכה: אהבו אותו, העניקו לו כבוד גדול, לא באופן חד פעמי אלא בהתמדה רבה, ולמרות שהיו לו הרבה נפילות בדרך, בכל זאת, השקיעו בו אהבה וכבוד רב, עד שמאותו בחור צמח תנא, הלא הוא רבי יוסי ב"ר אלעזר ב"ר שמעון, שבת-קול העידה עליו שהוא לא היה קטן מאביו.

הרב אורי זוהר (בספרו "אבות על בנים", בפרק: 'משבאבניק - לתנא') סיכם את העניין וכתב בזה הלשון: מכאן אנו למדים לא לקבל קני מידה חברתיים, אלא פשוט לתת כבוד אמיתי לנשמת ה' יתברך שמקננת בבני או בתי, ומחפשת את דרכיה שלה, בזמנה שלה, ובקצב שלה, לצאת מן הכוח אל הפועל. עכ"ל.

הפתרון לא מגיע בבת אחת. גם זה תהליך. ברגע שמפסיקים להילחם ומתחילים לשמוע, לכבד, להכיל, אז נפסק שלב ההתרסה ומתחיל שלב חדש של אי-לחימה, שלב שעוד ישתדרג ויהפוך לחיזוק ויכולות ניהול עצמי ראויים. רק שהמפתח לכל זה הוא להנכיח ולהראות את האהבה, את החביבות, וכפי שלימד אותנו רבי שמעון: 'אנן בחביבותא תליין'.

מתכוני זוגיות

אביאל נריה / מנחה זוגות ומנטור להדרכת חתנים

נכנס הביתה ומרגיש גל של קור. זה לא המזגן, זה היא, זה אנחנו. פעם ישב אצלי מישהו בייעוץ ואמרתי לו: אתם צריכים להשקיע בחיזוק הקשר, שיהיה יותר עומק. איך עושים את זה? הוא שאל ואני הייתי נבוך, אין לי צ'ק ליסט. בוא נחשוב יחד, אמרתי, והוצאתי דף ועט. אט אט עלו בידי שורה של נקודות. אחלוק אותן איתכם בשבועות הקרובים. נתחיל מהראשונה: להתעניין באמת בכנות הזוג. לא, זה לא מובן מאליו. הרי לא מעניין אותך באמת מה שהיא מספרת, תהיה חתן אחד באוזניי, אז איך אתה מסוגל להקשיב יפה?

לפני שהספקתי לחשוב מה לענות, הרהרתי במנהגנו לדבר על תחושותינו כאילו משותפות הן לעומד מולנו. למה נראה לו שלא מעניין אותי מה שאשתי מספרת לי? ובינתיים שמעתי את עצמי אומר לו: מה? למה לא מעניין? בטח מעניין! ונזכרתי במה שלימדוני רבותיי, כי ישנם שני סוגי תירוצים: יש תירוץ שעונה לקושיה, ויש תירוץ שאומר שאין קושיה בכלל.

מרחב העבודה שלנו הוא לא בפיתוח יכולת הקשבה, שלא לומר משחק, אלא בהתעניינות אמיתית.

ומתוך כך באנו להתלבטות שחוזרת על עצמה בקרב בחורים בשידוכים: האם צריכים להיות לנו תחומי עניין משותפים? אני נוהג לענות שזו מעלה אך לא תנאי (חלוקה חשובה בהתאמת שידוך: יש מעלות ויש תנאים).

ותוך כדי כתיבה אני חושב שאשתי תטען כי לא לחינם אני אומר זאת, שכן לו היה זה תנאי לא היינו נשואים. ואני חייב לשתף שלפני זמן מה, בערב שבת קודש, התחלתי לכתוב את הקטע המתחיל במילים "הרי לא מעניין אותך באמת מה שהיא מספרת", ולא ידעתי אותה שעה כי באותו ליל שבת אשתי תאמר לי: אתה יודע מה קשה לי אצלנו? שאין לנו תחומי עניין משותפים. מיד נזעקתי: בטח שיש!

אבל כשהחלה זו למנות תחומי עניינה, לא יכולתי ממש להזדהות עם אחד מהם, לפחות לא ברמה שתגרום לי לקרוא כתבה בנושא, לקנות ספר או לדבר על זה בחצר בית הכנסת. והבנתי שנכונה לי לנוע עבודה בזה, כי אמנם אפשר להסתדר גם עם המסגרת של עבודת השם, גידול ילדים בשמחה, מידות טובות, פרנסה בכבוד ועוד ערכים, אבל כן יש בעניין המשותף כדי להוסיף קרבה. לא רק להוסיף, אלא לייצר קרבה שלא הייתה. אז יש לאן להתקדם.

ומעבר להתעניינות, כדאי להסתקרן, לראות בעולמה אזור מסתורי מרגש, מעורר השראה. אחד החוקים היפהפיים בספרו המומלץ של הרב יצחק מנדלבאום "חוקי הזוגיות" הוא חוק התלמיד הנצחי: "אני מתחייב לזכור שיש בכך או בבת הזוג איכויות, משאבים ודברים נוספים שעדיין אינני יודע, ולעולם לא אעמוד על סודו לגמרי, גם אחרי שנים רבות של נישואים. מחובתי לסייע לבן הזוג להוציא את האיכויות הללו לאור".

יש בה משהו שאין בכך, יש בה משהו שאין בשום מקום אחר. אל תראה אותי ככה, היא אומרת, יש בי יותר. במקום לרטון על המרחק, עשה צעד של קרבה. נסה לעורר בעצמך עניין בתחום אחד מעולמה. תגלה שזו אחת ההשקעות השוות, טרחה מועטה ותשואה גבוהה. בהצלחה, אביאל

לקבלת סדרת "בין ריחוק לקרבה" שהעמיקה את הקשר של למעלה מאלף זוגות ולמינוי ללא תשלום לתכני זוגיות מעוררים לחצו כאן והכניסו את המייל שלכם, או לחצו על הכתובת a0527130390@gmail.com ולאחר מכן על "שליחה".